

Traditionele Chinese veterinaire acupunctuur ontmaskerd

J.T. Lumeij

Bij gebrek aan overtuigende effectiviteitsstudies wordt het bestaanrecht van veterinaire acupunctuur vaak ontleend aan de claim dat acupunctuur bij dieren al sinds 3000 jaar wordt toegepast en dus de toets der tijd zou hebben doorstaan. Kritische bestudering van de originele bronnen door een team van dierenartsen, een sinoloog en onderzoekers op het gebied van alternatieve behandelwijzen heeft echter met betrekking tot deze historische claims nieuwe inzichten opgeleverd (Imrie et al., 2001).

De door diverse veterinaire acupuncturisten geuite claim dat acupunctuur bij olifanten al 3000 jaar geleden werd toegepast in India en Sri Lanka blijkt gebaseerd op het feit dat de olifantenhoeders of mahouts een vorm van non-verbale communicatie met de dieren onderhielden door het aanraken van traditionele punten op het lichaam, *nila* genoemd. Er is geen enkele documentatie dat aanraking van deze *nila* is geassocieerd met een therapeutische effect. Het gebruik van scherpe voorwerpen voor het uitvoeren van chirurgische interventies als aderlaten en het insnijden van abscessen wordt in China pas gedetailleerd beschreven tijdens de Songdynastie rond het jaar 1000. Ook cauterisatie met hete ijzers ('naalden') werd toegepast. Ten onrechte wordt het gebruik van deze instrumenten echter geassocieerd met de hedendaagse acupunctuur bij dieren met fijne naalden. Volgens het onderzoeksteam is dit laatste het resultaat van een ontwikkeling die pas in het midden van de 20e eeuw op gang is gekomen nadat moderne versies van oude Chinese medische en veterinaire teksten zijn aangepast aan de politieke ideologie om (dieren)artsen en politici wijs te maken dat dierenacupunctuur een oeroude Chinese traditie is.

Politieke ideologie van Mao Zedong. Skrabanek beschrijft de ontwikkeling van de acupunctuur in een historische context. Hoewel de primitieve Chinese behandelwijzen na de introductie van de westerse geneeskunde bij herhaling door de Chinese regeringen waren verboden (voor het eerst in 1822, en onder andere in 1929 door de Nationalistische regering) zag Mao Zedong zich genoodzaakt wegens een gebrek aan voldoende westers opgeleide (dieren)

artsen om een pragmatische oplossing te bedenken om de medische zorg voor een half miljard mensen en hun huisdieren te regelen. Hij vaardigde in 1944 het decreet uit dat de Chinese en westerse behandelwijzen een gelijke status moesten krijgen. Vele klassieke Chinese medische en veterinaire geschriften werden vanaf 1950 opnieuw bewerkt en uitgegeven, waarbij het een en ander klaarblijkelijk in overeenstemming werd gebracht met de politieke ideologie van Mao Zedong, die meende dat de traditionele Chinese geneeskunde de mensen veel te bieden had. Grote aantallen blotevoetendokters werden opgeleid in de zogeheten *Traditional Chinese Medicine* (TCM). Dit was een mengsel van primitieve Chinese methoden en net genoeg westerse geneeskunde om ten minste simpele kwalen en de meest urgente spoedgevallen te kunnen behandelen. En passant werd in 1958, tijdens de rampzalige Grote Sprong Voorwaarts, acupunctuur als anesthesiemiddel uitgevonden. Het bezoek van president Richard Nixon in 1972 en de daarmee gepaard gaande mediahype met betrekking tot de acupunctuur heeft ervoor gezorgd dat deze behandelwijze in het Westen een enorme vlucht heeft genomen, waarbij de door de communistische ideologie veroorzaakte geschiedvervalsing eveneens is overgewaaid.

Feces als acupunctuurpunt. Imrie et al. geven enkele illustraties van het bedrog met dierenacupunctuur. Een bas-reliëf bestemd voor het mausoleum van de Tangkeizer Taizong (die in 650 stierf) toont een generaal die een pijl trekt uit een gewond paard van de keizer. Dit wordt in een modern handboek over complementaire en alternatieve diergeneeskunde beschreven als "...een bas-reliëf uit de Handynastie (200

voor Christus) dat soldaten laat zien die pijlpunten gebruiken als acupunctuurinstrument om hun paarden te stimuleren voor de strijd..." (Schoen et al., 1994). Een ander voorbeeld is een afbeelding uit het handboek voor paardeneeskunde van Yuan en Heng (*Yuan Heng liaoma ji*, 1608), waarop de plaatsen waar feces zich kunnen ophopen en koliek kunnen veroorzaken, worden afgebeeld, maar waarvan in een modern handboek over veterinaire acupunctuur wordt beweerd dat het "laterale acupunctuurpunten" zijn. In het oorspronkelijke boek kan men op een volgende afbeelding zien hoe men door middel van rectale exploratie een fecesmassa manueel kan verwijderen. Yuan en Heng benadrukken zelfs dat acupunctuur uitsluitend voor mensen kan dienen en dat het iets volslagen anders is dan *fine needling*, terwijl Imrie et al. beargumenteren dat deze cauterisatietechniek van westerse (Arabische) oorsprong is.

Antieke kunst • Het besef dat de geschiedenis rond de veterinaire acupunctuur door de communistische ideologie is vervalst, begint ook door te dringen bij sommige veterinaire acupuncturisten (zie bijvoorbeeld het verschil tussen het eerste hoofdstuk van het handboek van Schoen en het eerste hoofdstuk van de tweede druk uit 2001). De eerstejaarsstudenten diergeneeskunde aan de faculteit Diergeneeskunde te Utrecht wordt anno 2003 helaas nog steeds voorgehouden dat veterinaire acupunctuur een traditionele Chinese behandelwijze is, met de onuitgesproken suggestie dat (dier)geneeskunde net als kunst is: hoe antieker hoe waardevoller. Behalve het feit dat de veterinaire acupunctuur dus niet kan bogen op een eeuwenoude historie, is er ook geen overtuigend bewijs voor de effectiviteit ervan. In 1983 werd reeds door Ter Riet, Kleijnen en Knipschild (zie Huisarts en Wet 1989; 32(6): 308-312) uit een

meta-analyse geconcludeerd: "Acupunctuur is waarschijnlijk een tot in het onzinnige uitgebreide theorie die gefundeerd is op het verschijnsel dat mensen met kiespijn hieraan kortdurend iets minder aandacht schenken, als men hen met een hamer op de duim slaat." Zij onderschrijven ook het statement van F. Mann: "It has been suggested that one of the main achievements of the Chinese acupuncturists has been their discovery of so many sites at which a needle can be safely inserted." Het faciliteren van de werkzaamheden van veterinaire acupuncturisten door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde middels het publiceren van een doorverwijslijst in het Diergeneeskundig Jaarboek is in strijd met het uitgangspunt dat dierenartsen hun handelen moeten baseren op de meest recente wetenschappelijke inzichten en kan op rationale gronden niet worden verdedigd. Handhaving van deze behandelwijzen onder de paraplu van deze beroepsorganisatie zet de deur wagenwijd open voor veterinaire kwakzalverij en ondermijnt de geloofwaardigheid van deze beroepsgroep. ●

Literatuur

- Robert H. Imrie, David W. Ramey, Paul D. Buell, Edzard Ernst, Stephen Basser. Veterinary acupuncture and historical scholarship: Claims for the antiquity of acupuncture. *The Scientific Review of Alternative Medicine*, vol 5, no 3, 2001, 133-139
- A.M. Schoen (ed). *Veterinary Acupuncture, Ancient Art to Modern Medicine*, Mosby, St Louis, 1994
- Huisarts en Wet 1989; 32 (6): 308-312
- P. Skrabanek *Acupuncture: Past, Present and Future*. In D. Stalker en C. Glymour: *Examining Holistic Medicine*. Prometheus Books, Buffalo, NY, 1989, 181-196